

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ЖИГОРЕНКО Ірина Юріївна

УДК 81'(811.112.2 +811.161.2):165.194(043.5)

**КОНЦЕПТ *КОХАННЯ* В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ Й
УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ:
ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ**

10.02.15 – загальне мовознавство

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії та практики перекладу Чорноморського державного університету імені Петра Могили, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор
Науменко Анатолій Максимович,
Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
завідувач кафедри теорії та практики перекладу.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Калінкін Валерій Михайлович,
Донецький національний університет,
професор кафедри загального мовознавства
та історії мови;
кандидат філологічних наук

Жмасва Наталя Сергіївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,
викладач кафедри перекладу
і теоретичної та прикладної лінгвістики.

Захист відбудеться «18» червня 2011 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.05 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «17» травня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. В. Савчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу об'єктивації концепту КОХАННЯ в німецькому та українському художньому мовленні. Тема роботи зорієнтована на використання знань найважливіших галузей сучасної лінгвістики (лінгвокультурології, лінгвоконцептології, етнопсихолінгвістики, емотиології) і передбачає розгляд вербалізованих уявлень про внутрішній світ людини як носія певної культури в межах антропоцентричної парадигми гуманітарної науки.

Будучи невід'ємним компонентом духовної культури, концепт КОХАННЯ за своєю універсальністю проявляє в різних мовах певну специфіку вербалізації, зумовлену властивою мовцям суб'єктивністю інтерпретації навколишньої дійсності, що становить очевидний інтерес для лінгвістики. Кохання є одним із фундаментальних прагнень людини подолати свою окремість і самотність. Воно є родовою характеристикою особи як біологічного виду, оскільки змушує триматися разом членів людського роду, клану, родини, суспільства.

Виявлення специфіки мовної реалізації концепту КОХАННЯ необхідне для з'ясування характеру сприйняття й інтерпретації причинно-наслідкових зв'язків подій, що відбуваються та варіюють у мовному колективі.

Концепт КОХАННЯ має досить широкий репертуар різноманітних засобів мовної об'єктивації, які дотепер у сучасній германістиці залишаються недостатньо вивченими, оскільки лінгвісти досліджують або лише окремі його складники (М. Браун, В. Фрич-Реслер, А. Гузе, П. Хартман, Г. Огаркова, В. Ємельянова, С. Валіуліна), або торкаються зазначеного концепту опосередковано (У. Клетт, Е. Ніфре, Г. Шефер, В. Колесов, І. Широкова, О. Каштанова, С. Мартинек, Р. Аюпова).

У роботі застосовано метод комплексного аналізу концепту КОХАННЯ в художній прозі, де функціонально й структурно втілюється прагматика тексту, що реалізує себе лише в мовних засобах. Мова ж, закріплюючи тисячолітній досвід інтроспекції багатьох поколінь, виявляється найнадійнішим провідником у внутрішній світ людини щоразу, коли ми маємо справу з таким світом, і це значно більше, ніж може запропонувати сучасна психологія (Ю. Апресян).

Дії з об'єктивації картини світу в межах будь-якої сфери діяльності реалізуються зазвичай з метою відтворення буття. Процедури метаоб'єктивації (метамодельювання) здійснюються дослідниками для виявлення картини світу й репрезентації її як об'єкта вивчення, оскільки такий не існує у вигляді, повністю відкритому для спостереження (Г. Берніні, Х. Кемпер). Щоб об'єктивувати власне картину світу, необхідно провести її раціональну реконструкцію шляхом «вичитування» картини світу по її слідах у текстах і зафіксувати у формі метамоделі.

Найретельніше розробленим фрагментом мовної картини світу є групи етичних та емоційних концептів (А. Бабушкін, О. Михайленко, Ю. Михайлова, В. Нерознак, Є. Панасова, А. Поліна, Г. Приходько, О. Прохвачова). Лінгвоетична картина світу дотепер не була предметом окремих досліджень, що значною мірою й визначає вибір теми дисертаційної роботи.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення способів відбиття світогляду в мові як елементі цілісної етнічної самосвідомості мовця в умовах прогресуючого міжкультурного діалогу; наявністю комунікативних збоїв, що відбуваються через розбіжність картин світу. Такі явища є неминучою характеристикою міжкультурного спілкування й потребують лінгвокультурного тлумачення. Однак робіт, які б розв'язували зазначені проблеми комплексно, охоплюючи не тільки план вираження, а й план змісту, все ще бракує.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами темами. Проблематика дисертації відповідає профілю досліджень, які проводяться на кафедрі теорії та практики перекладу Чорноморського державного університету імені Петра Могили за темою «Мовна картина світу та її відображення у перекладі». Тему зареєстровано в УкрІНТЕІ 28.10.2004, № 0104Н00 9413.

Мета дисертаційного дослідження полягає у виявленні, класифікації, узагальненому аналізі засобів об'єктивації концепту КОХАННЯ в німецькому та українському художньому тексті.

Відповідно до поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- виділити змістові характеристики концепту КОХАННЯ в концептуальній картині світу представників німецької та української лінгвокультур;
- створити номінативне поле «Liebe» та схарактеризувати його асоціативну, синонімічну й антонімічну семантичні зони;

- на основі положень шкіл конструкційної граматики Ч. Філмора та когнітивної лінгвістики Р. Ленекера визначити й класифікувати концептуальні ознаки лексем «кохання», скласти перелік типових семантичних ролей і фреймових структур, властивих інтерпретаційному полю концепту КОХАННЯ;
- установити закономірності реалізації концепту КОХАННЯ в процесі метафоричної номінації, виділити стереотипи, гешталти, архетипи, які є основою для формування інтерпретаційного поля зазначеного концепту.

Об'єктом дослідження є концепт КОХАННЯ, вербалізований у німецькому та українському художньому тексті.

Предметом дослідження є універсальні й специфічні характеристики структури лінгвокультурного концепту КОХАННЯ, способи й засоби його мовної реалізації в німецькомовній та українській лексикографії, у пареміологічному фонді та в мові текстів художньої літератури.

Методи дослідження. Аналіз структури концепту КОХАННЯ здійснено в запропонованій розвідці на основі комплексних методологічних засад, з використанням низки методів та прийомів, необхідних для розв'язання означеної проблеми.

Ключовим методом вивчення, *інтерпретативним аналізом* – основним методом герменевтики, встановлено характер переломлення концепту в людській свідомості на основі різноманітних засобів його реалізації.

Фреймовий аналіз застосовано для розкриття змісту концепту в художньому тексті; поглиблений *семантично-рольовий підхід* використано з метою системного представлення всебічної реалізації значення «кохання» в структурі художнього тексту.

За допомогою *контекстуального аналізу* виявлено специфіку функціонування мовних засобів у тексті.

Завдяки застосуванню комп'ютерних технологій було оброблено значний обсяг матеріалу, створено частотний словник лексики, виділено ключові аспекти світобачення, визначено специфіку вербальної репрезентації універсальї мислення на основі моделювання міжтекстового номінативного поля «Liebe».

Концептуальний аналіз, зокрема прийом зіставлення слова в художньому та в повсякденному мовленні, дав змогу реконструювати частину концепту КОХАННЯ, що експлікується у фразеології.

На підставі *аналізу словникових дефініцій* виділено традиційні одиниці когнітивістики (фрейми, сценарії, скрипти), які характеризуються більш чіткою, ніж концепт, структурою.

Виявлення компонентів, що становлять структуру номінативного поля «Liebe» проведено при ретельному *аналізі оцінної семантики лексичних одиниць*, за допомогою яких концепт репрезентується в мові. Для опису семантичних полів використано метод *компонентного аналізу*.

За допомогою *методу моделювання* створено схему номінативного поля «Liebe» та відтворено структуру міжфреймових зв'язків.

Як **матеріал дослідження** для німецькомовного блоку було використано: 123 твори епічних жанрів (із них переважна більшість творів належала представникам XIX та XX ст.), крім того, було залучено 85 оповідань сучасних німецькомовних письменників з Інтернет-сайту; та взято 56 текстів на сайті німецької еротичної літератури. Джерелами для суцільної вибірки прислів'їв і приказок слугували фразеологічні словники та близько 230 пісень із сайту «10.000 deutsche Volkslieder».

Для україномовного блоку матеріалами дослідження послужили 137 творів епічних жанрів (переважно письменників представників XIX та XX ст.), а також 60 оповідань сучасних україномовних письменників з Інтернет-сайтів; використано 42 тексти на сайтах української еротичної літератури. Картотека прислів'їв і приказок була укладена на основі суцільної вибірки з близько 200 пісень (сайт «Українські пісні») та збірок прислів'їв і приказок.

Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить майже 500 творів художньої літератури (понад 64000 сторінок).

Наукова новизна роботи полягає у вдосконаленні методики виявлення способів експлікації концептуального змісту мовних одиниць на основі теорії семантичних ролей Ч. Філмора. У дисертації вперше змодельовано та описано набір фреймів, до яких входить концепт КОХАННЯ, актуалізований у німецькій та українській мовах та з'ясовано наповнення слотів у епічних жанрах; обґрунтовано та розвинуто процедури когнітивно-семантичного структурування концепту; виконано цілісне дослідження проverbsьких концептів, яке враховує когнітивні й семантичні чинники.

Аналіз фразеологічного фонду абстрактного імені «кохання» дав змогу встановити набір гештальтів і архетипів, які можуть слугувати інструментом виміру абстрактних сутностей і забезпечать можливість їхнього внутрішнього та міжмовного зіставлення.

Практичне значення дослідження пов'язане зі створенням методики когнітивно-семантичного структурування концепту, яка може бути використана в лексикографічній практиці. Результати дослідження можуть знайти застосування при підготовці лекційних і практичних занять із курсів «Теорії та практики перекладу» (розділи: «Теорія контексту», «Інтерпретативна теорія»), «Загального й зіставного мовознавства» (розділи: «Контрастивний аналіз мовленнєвого акту», «Функціональний підхід у контрастивному аналізі»), «Лексикології» (розділ: «Структура значення слова»), «Аналізу й інтерпретації художнього тексту» (розділи: «Комунікативне (актуальне) членування речення», «Трансформаційний, дистрибутивний, компонентний аналіз»); при створенні спецкурсів із проблем когнітивної семантики, лінгвокультурології; при розробці тематики курсових, дипломних і магістерських робіт.

Апробація результатів роботи. Основні положення дисертаційного дослідження пройшли апробацію на засіданні кафедри теорії та практики перекладу Чорноморського державного університету імені Петра Могили, окремі положення покладені в основу доповідей на конференціях регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів. Останні з них: щорічна наукова конференція Мелітопольського державного університету імені Богдана Хмельницького, III Міжнародна науково-практична конференція «Динаміка наукових досліджень 2004» (Дніпропетровськ), Міжнародна Інтернет-конференція «Нові виміри сучасного світу» (Мелітополь, 2005), Международная научно-практическая конференция «Когнитивные и дискурсивные структуры германских языков в социокультурном пространстве коммуникации» (Київ, 2005), Итоговая Международная научно-практическая конференция «Наука: теория и практика» (Днепропетровск-Белгород, 2005), II Международная научно-практическая конференция «Научный потенциал мира – 2006» (Днепропетровск-Белгород, 2006), III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених (Мелітополь, 2007), Міжнародна науково-практична конференція «Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти» (Львів, 2009); VII Международная научно-практическая конференция по философским, филологическим и педагогическим наукам «Научные исследования – 2011» (Горловка, 2011).

Публікації. Результати дослідження відображено в 10 одноосібних публікаціях, з яких 5 статей опубліковано у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура роботи.. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (357 позицій) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 266 сторінок, із них 193 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність, визначено мету й конкретні завдання роботи, описано матеріал, прийоми й методи, розкрито наукову новизну та практичне значення дисертаційного дослідження.

У **розділі 1. «Дискусійне та усталене в тлумаченні терміна «концепт»** з погляду когнітивної семантики розглянуто типологічні параметри концепту КОХАННЯ, встановлено місце в таксономії концептів, у концептуальній і мовній картинах світу; досліджено теоретичні засади виникнення концептології в німецькому мовознавстві, починаючи з XIX ст. узагальнено новітні підходи в описі концепту LIEBE в Німеччині, концепту КОХАННЯ у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях.

Поняття «концепт» у дисертаційному дослідженні тлумачиться як основна одиниця національного менталітету, який відображає специфічний індивідуальний і груповий способи світосприйняття й світорозуміння, які задаються сукупністю когнітивних і поведінкових стереотипів і установок (С. Воркачев, А. Приходько).

Німецькими мовознавцями та літературознавцями докладно вивчено мікрорівень концепту LIEBE – ідіостилістичну своєрідність мовленнєвого боку концепту КОХАННЯ (Е. Дай, І. Гребе, М. Ягонак, А. Майнберг, Ж. Мюллерс, Б. Пушманн-Наленц, М.-Н.Кеваль, Х.-П. Швандер, М. Версарі, К. Везович, Й. Вагнер, К. Уілсон), розглянуто лексичні поля семантичних єдностей «коханння-смерть-страждання» (Б. Елінгер, У. Дрекол, С. Бунг, А. Вебер, Н. Вербер,), «коханння-шлюб» (М. Браун, У. Клетт, Е. Ніфре, Г. Засе, І Шперк), «коханння-пристрасть-насильство» (П. Шенбергер, М. Замбаніс, К. Ланге, С. Піч). Досить добре опрацьованим можна вважати жанр еротичної літератури (Р. Баумгарт, С. Хефті, Р. Мюллер-Фергуль, Т. Вальтер, А. Вебер). Відомі також розробки зіставного аспекту, коли художні твори порівнювалися з іншими видами мистецтва (К. Ентъєнс, А. Дорн, Ф. Густ, Ю. Хопф, Ф. Лакатен, М. Ринк).

Ідентифікація концепту КОХАННЯ українськими та російськими дослідниками здійснюється за допомогою різних методик: 1) з'ясування етимона слова, тобто «дописемної історії концепту» (С. Воркачов, В. Карасик, А. Руденко, Т. Рябініна,

Р. Сабекія); 2) аналізу кореневої групи слів, утворених від певного етимона (Ю. Апресян, О. Ємельянова); 3) вивчення основних уживань похідних слів у діяхронії (виявлення епідигматичних зв'язків) (Т. Данькова, О. Каштанова); 4) вивчення основних уживань цих слів на синхронному рівні (виявлення синтагматичних зв'язків) (Г. Слишкін, С. Мартинек); 5) виявлення парадигматичних зв'язків аналізованого слова-концепту (С. Валіуліна, І. Широкова); 6) зіставлення цього слова з аналогічним (або близьким) словом-концептом в інших мовах (Р. Аюпова, О. Балашова, Л. Вільмс, М. Красавський).

Огляд ужитих методів свідчить, що тільки їх синтез уможливило виявлення специфіки концепту.

Аналізуючи внутрішню організацію концепту КОХАННЯ, російські та вітчизняні дослідники зазвичай спираються на загальновідому чотиришарову структуру, запропоновану Ю. Степановим. Однак цей підхід все ще залишається дискусійним (В. Карасик, Г. Слишкін, О. Афанасьєва).

Науковці почали розробку зіставного аспекту концепту КОХАННЯ – у німецькій і російській лінгвокультурах фреймову структуру вивчає І. Широкова, семантичні паралелі у політологічних і соціологічних дискурсах – Л. Вільмс. Зіставному вивченню філософсько-філологічного аспекту КОХАННЯ присвячено докторську дисертацію М. Красавського. Досить ґрунтовно досліджено концепт LOVE і в англійській мові (вербалізацію як складник наукової та наївної картин світу аналізує Г. Огаркова, О. Ємельянова вивчає мовленнєве вираження статусу адресата, О. Балашова порівнює концепти ЛЮБОВ та НЕНАВИСТЬ у російській і американській мовній свідомості). На прикладі російської мови проксемічні та семантичні складники концепту КОХАННЯ досліджує С. Валіуліна, Т. Данькова розглядає ідіостильову своєрідність, суб'єктно-об'єктні відношення в межах концепту LIEBE вивчає О. Каштанова.

Ці дисертаційні дослідження, як і значна кількість невеликих публікацій, представляють переважно полілінгвальну практику опису концепту КОХАННЯ в німецькій, англійській, українській і російській мовах. Монолінгвальними роботами розпочато дослідження в російському мовознавстві, в англійському можна згадати лише дисертацію Г. Огаркової, де ґрунтовно вивчено вербальний складник концепту LOVE. На матеріалі німецької мови не було виконано жодної роботи такого типу.

Загалом дослідники одноставно вважають, що характерною рисою концепту КОХАННЯ повинна бути лінгвокультурна маркованість, однак цю особливість вони розуміють по-різному: то як стильові реєстри, то як емоційну тональність спілкування, то

як мовленнєві стратегії, то типові ситуації спілкування, то навіть жанри комунікативної взаємодії. Як одиниця когнітивної лінгвістики концепт КОХАННЯ повинен реалізовувати свої ознаки та властивості в метафоричних моделях, оскільки культура духовна й поведінкова наявна в лексичній семантиці переважно у вигляді конотацій (Ю. Апресян).

У розділі 2. «Польова структура концепту КОХАННЯ» обґрунтовано методологію дослідження. На основі аналізу німецькомовних та українських словників схарактеризовано базовий складник концепту КОХАННЯ, за допомогою пакету прикладних програм Excel створено частотний словник лексики, виявлено структуру та побудовано модель номінативного поля «Liebe». Профільний складник концепту КОХАННЯ розглянуто на матеріалі пареміологічного фонду української та німецької мов, виявлено низку концептуальних метафор і здійснено перелік корелятивів концепту КОХАННЯ як референта метафори.

Методологічним підґрунтям дослідження слід уважати відмінкову граматику Ч. Філмора, учення про семантичні ролі (тематичні ролі, глибинні відмінки, відмінкові ролі) Д. С. Грубера та Р. С. Джекендофа, тета-ролі Н. Хомського.

На основі аналізу лінгвістичних словників німецької мови (16) та української (15) (братів Грімм, Г. Ербена, Г. Кеблера, К. Дудена, Л. Зизанія, Д. Гринчишина, Є. Желехівського та ін.) простежено вживання лексем із семантикою «кохання» в різні періоди функціонування мов.

Узагальнення словникових даних та матеріалу з текстів художньої літератури дало змогу виокремити 6 типів тлумачень лексеми «*Liebe* /кохання /любов» із 20 ролями: 1) **Об'єктний імперсонал «*Liebe* /кохання /любов»** спричиняє сильне душевне почуття, глибоку прихильність істоти однієї статі до істоти іншої статі, реалізується в ролі **хабітуального прогресива**. 2) **Об'єктний імперсонал «*Liebe* /кохання /любов»** у ролі **каузатора** породжує стан душі, коли радіють чиемусь благові. Любов цього типу виникає з природного інстинкту й позбавлена схильності оцінювати предмет за ступенями його якостей. 3) **Функція об'єктного імперсоналу «*Liebe* /кохання /любов»** у ролі **еволюційного тоталітативу** (дія Р стосується об'єкта цілком (цілком; повністю; усе до кінця) підкреслює фізіологічний, статевий потяг до особи протилежної статі. 4) **Функція об'єктного імперсоналу «*Liebe* /кохання /любов»** у ролі **еволюційного верітиву** (суб'єкт виконує дію Р особливо добре/ретельно) розкриває схильність характеру: доброта, професійність, любов до тварин, до речей, до життя. 5) **Функція об'єктного імперсоналу «*Liebe* /кохання /любов»** у ролі **малефактиву** (дія Р відбувається зі шкодою для

учасника X) часто реалізується у вигляді *персоніфікованого* кохання. *б) Інструментом мети є об'єктний імперсонал «Liebe /кохання /любов», в якості звертання до коханої особи.*

Як показало дослідження, різнобічне словникове тлумачення концепту КОХАННЯ відповідає декільком фреймовим структурам.

Предметний фрейм представлений такими схемами та ситуаціями:

квантитативна схема «ДЕХТО/ ДЕЩО є СТИЛЬКИ-кількість» реалізувалася у двох ситуаціях: **Solum** (нічого іншого, крім P), **Intensive** (ситуація P має підвищену інтенсивність);

кваліфікативна схема «ДЕХТО/ ДЕЩО є ТАКЕ-якість» реалізувалася в чотирьох ситуаціях: **Contrastive** (виокремлення ситуації P із контрастивної більшості), **Intensive** (ситуація P має підвищену інтенсивність), **Nimifactive** (ситуація P реалізується з надмірною інтенсивністю і/або тривалістю, що призводить до негативних наслідків), **Compleative** (досягнута природна межа в розвитку ситуації P);

локативна схема «ДЕХТО/ДЕЩО є/існує ТАМ-місце»: «Liebe» має місце панування: **Habitual** (ситуація P має місце регулярно);

темпоральна схема «ДЕХТО/ ДЕЩО існує ТОДІ-час»: була представлена лише трьома ситуаціями: **Temporary** (ситуація P має місце тимчасово), **Gradative** (динамічна ситуація P розвивається у напрямі поступового накопичення результату), **Continuative-Unexp** (ситуація не припиняється);

схема способу буття «ДЕХТО/ ДЕЩО існує ТАК-спосіб»: реалізувалася в одній ситуації: **Possibilitive** (суб'єкт P може (спроможний, не має перешкод) здійснити P).

В **акціональному фреймі**, де кілька предметів, які є учасниками подій, наділяються аргументними ролями, реалізувалися такі схеми:

схема стану/процесу «ДЕХТО/ДЕЩО-агенса діє», уживаними виявилися ситуації: **Relative** (дія P реалізується суб'єктом потай від інших учасників), **Frustra** (дія P була здійснена даремно);

схема дії, яка містить зв'язку *діє на (acts upon)* реалізувалася лише в одній ситуації – **Possibilitive** (суб'єкт ситуації P може, здатен, не має перешкод);

схема каузативу «ДЕХТО/ ДЕЩО-каузатор робить ДЕЩО-фактив». Ця схема повторилася в таких тлумаченнях: **Malefactiv** (дія P відбувається зі шкодою/збитками для учасника X), **Possibilitive** (суб'єкт ситуації P може, здатен, не має перешкод).

Компаративний фрейм формується міжпросторовими зв'язками тотожності та подібності, у словниках представлений двома схемами:

схемою подібності: «ДЕХТО/ ДЕЩО-компаратив є немов би ДЕХТО/ ДЕЩО-корелят», яка лежить в основі метафори, і **схемою тотожності:** ДЕЩО /ДЕХТО-компаратив є (як) ДЕЩО /ДЕХТО-корелят.

Посесивний, таксономічний та ідентифікаційний фрейми в аналізі словників не виявлені.

Номінативне поле в дисертації змодельоване на матеріалі тільки німецької лексики з огляду на те, що всі лексеми німецької частини вибірки мають семантичні відповідники в українській мові. Поле «Liebe» представлено 230 лексемами, розподіленими на три мікрополя, що перехрещуються одне з одним, – синонімічного, антонімічного й асоціативного. Зони перехрещення утворюють групи лексем, що за семантикою важко або неможливо співвіднести з конкретним полем. Поле належить до парадигматичного типу.

Гіперонімами *синонімічного мікрополя* (налічує 33 одиниці, крім того, сюди належать 35 лексем з асоціативного мікрополя, і 10 – з антонімічного) є: **Anziehung, Harmonie, Eros**. *Антонімічне мікрополе* налічує 81 одиницю (а також 10 – із синонімічного мікрополя і 6 – з асоціативного), утворює 8 синонімічних рядів із гіперонімами: **Verachtung, Feindschaft, Zorn**. *Асоціативне мікрополе* складається з 65 одиниць (ще 6 – з антонімічного мікрополя і 35 – із синонімічного), гіпероніми: **Eheschließung, Intimität, Eifersucht**.

На основі аналізу метафоричної реалізації концепту КОХАННЯ у фразеологічному ярусі було з'ясовано особливості його периферійного шару (інтерпретаційного поля). Виділено 9 корелятивів концепту КОХАННЯ як референта метафори: 1) **ВСЕВЛАДНІСТЬ:** *kann viel /вміє багато; überwindet alles /перемагає все; kann Berge versetzen /здатне гори зсунути;* 2) **ЗЛО:** *ist blind und macht blind /сліпе й робить сліпим; ist Leides Anfang /початок страждань; hat gute Nächte und üble Tage /має добрі ночі і погані дні;* 3) **ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ІСНУВАННЯ:** *hat kein Alter /не має віку; rostet nicht /не іржавіє; hat ihren Sitz in den Augen /міститься в очах;* 4) **ПІДСТУПНІСТЬ:** *Von ihr kann man nicht leben /від нього не можна жити; fällt auf Rosen und Kuhfladen /вважає всіх без розбору; hat kein Gebot /наказу не підвладне;* 5) **ЗАДОВОЛЕННЯ:** *ist süß /солодке;* 6) **ХВОРОБА:** *ist ein Fieber /це лихоманка, Liebesweh /любовний біль;* 7) **БАГАТСТВО:** *ist der größte Reichtum /найбільше багатство;* 8) **ПРИНИЖЕННЯ:** *Klopft die Not an, so tut sie die Tür auf /якщо злидні постукають, то воно відчинить двері; Was geliebt will werden, muss sich*

dernach stellen /хто бажає бути коханим, мусить принижуватися; 9) **УЩЕРБНІСТЬ**: *ist übel angelegt* /запоручник зла; *macht Lappen* /робить людину ганчіркою; *empfindet keine Arbeit* /не сприяє роботі.

У розділі 3. «Прагматико-функціональні особливості концепту КОХАННЯ» встановлено семантичні характеристики лексем, що об'єктивують концепт КОХАННЯ в різних жанрах; схарактеризовано фреймові структури; розглянуто функції денотатів базового та периферійного шарів.

На прикладі конкретних іменників продемонстровано значення та особливості функціонування в художньому тексті лексем, що увійшли до складу частотних таблиць, та доведено правомірність співвідношення їх з номінативним полем «Liebe».

Для аналізу обрані асоціати «Duft /аромат», «Augen /очі», «Haar /волосся», «Seele /душа», «Gesicht /обличчя» та синоніми «Lust /задоволення, пристрасне бажання» й «Leidenschaft /страждання, пристрасть», для яких характерна різна частотність чергування. Аналіз проведено із застосуванням гендерного підходу на матеріалі суцільної вибірки мікроконтекстів із творів про кохання. Його результати порівняно з мікроконтекстами з творів нейтрального змісту і з мікроконтекстами, вилученими з еротичних творів.

Виявлено, що асоціати та синоніми формують периферійний шар концепту.

За допомогою лексеми «**Duft /аромат**» репрезентуються предметний, асоціативний, компаративний і посесивний фрейми.

Лексема «**Leidenschaft /страждання, пристрасть**» формує:

- *акціональний фрейм, схеми дії, каузації*: гештальт «освідчення». Сценарії: (чоловік-актант) боїться поговору й радить їй (жінці-бенефіціанту) приховувати пристрасть; якщо твоя (чоловік-бенефіціант) пристрасть згасла, я (жінка-актант) приїду й з'ясую причину; якщо є подарунок, то пристрасть жінки поживлюється;
- *предметний фрейм, кваліфікативна схема*, сценарії: чоловік розповідає про те, який він пристрасний; пристрасть спалахує і згасає після декількох зустрічей; страждання – це розлука; пристрасть – тимчасова непритомність; жінка страждає; побачення пристрасне;
- *предметний фрейм, кваліфікативна схема разом з акціональним фреймом*, схемою дії зображують психологічний стан. Сценарії: чоловік, засліплений пристрастю, необґрунтовано звеличує жінку.

Аналіз також показав, що синонім «**Lust /задоволення, пристрасне бажання**» слід уважати окремим гештальтом, його значення може розгортатися в декілька сценаріїв, наприклад: якщо в жінки-бенефіціанта пристрасть, то вона чоловіка-актанта не цікавить.

За допомогою асоціата «**Augen /очі**» репрезентуються *предметний фрейм, кваліфікативна схема*: особистісні стосунки; психологічний стан; *акціональний фрейм*: кохання-страждання.

За допомогою лексеми «**Haar /волосся**» актуалізується *компаративний фрейм, схема тотожності*: темне волосся – це краса.

Асоціат «**Seele /душа**» реалізується в *акціональному фреймі, (схема каузації), предметному (схема способу буття), компаративному (схема подібності)*: подібно до істоти душа народжується, коли закохується, вмирає без кохання, темніє в скорботі, стомлюється від ран, терпить жагу. Душа жінки різко відрізняється від душі чоловіка.

Асоціативна лексика входить до периферійного рівня, однак здатна виконувати роль впливового чинника в процесі формування інтерпретаційного поля. Огляд моделі номінативного поля «*Liebe*», як і детальний вибірковий аналіз асоціатів і синонімів, свідчать, що велику частину поля становлять номінанти, семантику яких доцільно вивчати у двох ракурсах – фемінінному та маскулінному, а отже, можна дійти висновку про наявність двох типів концептосфер – кохання жіночого та кохання чоловічого.

ВИСНОВКИ

У дисертації концепт КОХАННЯ розглянуто комплексно, враховано не тільки план вираження, а й план змісту, проаналізовано надбання різних жанрів художньої прози.

Таксономізація припускає визначення концепту КОХАННЯ як непараметричного ментального утворення. Він універсальний, має наднаціональний характер. Осягнення в прагмасемантичному аспекті дає змогу визначити його як регулятивне утворення телеономного порядку, що утілює ідеал, прагнення до якого становить виправданість існування.

У роботі розглянуто лінгвістичне віддзеркалення стереотипованої поведінки та мовленнєвих реакцій, тому концепт КОХАННЯ тлумачився як соціоуніверсальний лінгвокультурний та лінгвокогнітивний.

Методологічним підґрунтям дослідження концепту стали положення шкіл конструкційної граматики Ч. Філмора та когнітивної лінгвістики Р. Ленекера; крім того застосовано семантично-рольовий підхід і фреймовий аналіз.

Семантичний аналіз лінгвістичних словників дає змогу констатувати реалізацію в німецькій та українській мовах 6 типів значень «кохання», а застосування семантично-рольового підходу уможливорює розподіл їх між 20 семантичними ролями.

Номінативне поле «Liebe» представлено в роботі на матеріалі німецької лексики, що має відповідники в українській мові, тому результати аналізу стосуються й українського еквівалента «кохання /любов». Поле «Liebe» містить 230 лексем, які можна поділити на три мікрополя – синонімічне, антонімічне та асоціативне.

Синонімічне мікрополе налічує 33 одиниці (крім того, 35 лексем з асоціативного мікрополя, і 10 – з антонімічного), інтегральною семантичною ознакою є любовні стосунки. Значення цих одиниць не завжди є тотожними, вони утворюють 13 синонімічних рядів. Гіперонімами є: **Anziehung** – сильне душевне почуття потягу, глибока прихильність однієї істоти до іншої; **Harmonie** – стан радості чиємусь благові; **Eros** – статевий потяг.

Утворені групи відрізняються конотаціями – фізіологічність в останньому разі (Eros) і глибока прихильність та лагідні стосунки – у двох інших (Anziehung, Harmonie).

Асоціативне мікрополе налічує 65 одиниць (крім них 6 – з антонімічного і 35 – із синонімічного), інтегральною семантичною ознакою є романтичні любовні стосунки. Ці одиниці групуються в 6 рядів із гіперонімами **Eheschließung**, **Intimität**, **Eifersucht**.

Антонімічне мікрополе налічує 81 одиницю (крім цього 10 – із синонімічного і 6 – з асоціативного), інтегральною ознакою є ненависть однієї особи до іншої. Лексеми утворюють 8 рядів, з гіпероніми **Verachtung** – зневага, презирство, недобррозичливість; **Feindschaft** – ворожість, відраза, конфліктність; **Zorn** – ненависть, помста, лють.

Огляд фразеологічного ярусу дає змогу констатувати формування за його рахунок периферійного шару концепту КОХАННЯ. Стійкі складні слова й словосполучення разом із фразеологічним корпусом утворюють набір типових реалізацій значення.

У результаті узагальнення одержаних інтерпретацій було встановлено, що найчастотнішими семантичними ролями стали ті, що репрезентують кохання з негативного боку: воно сповнене меланхолії, печалі та горя; сліпе; підступне; небезпечне; від нього треба вберегтися; його рани не виліковуються; людина вимушена принижуватися; це хвороба душі; вічна категорія; розлука його вражає. Отже, до інтерпретаційного поля КОХАННЯ належать когнітивні структури з негативною та позитивною конотаціями.

Розгортання семантики КОХАННЯ в інтерпретаційному полі відбувається за рахунок фреймів: компаративного (жевріє), предметного (солодке, хвороба), акціонального (від кохання не можна жити), посесивного (кохання – це фантом у нашій душі).

Аналіз фразеології та пареміології із застосуванням фреймового підходу підтверджує існування типових моделей мислення та поведінки носіїв німецькомовної та

української культур. На основі одержаного переліку стереотипів виділяємо такі гешталти (за Л. О. Чернейко): *явище природи, круговий цикл, влада, зброя, страта, творчість, театр, школа, гра, хвороба, тварина*.

Узагальнення гешталтів дає змогу констатувати реалізацію архетипів *влада, ворог, вода, вогонь, метал, явище природи*, які можна вважати прототипами.

Аналіз функцій лексем-складників номінативного поля, зокрема синонімів «Leidenschaft /страждання, пристрасть», «Lust /задоволення, пристрасне бажання», асоціатів «Seele /душа», «Gesicht /обличчя», «Duft /аромат», «Augen /очі», «Haar /волосся», показав, що вони відіграють значну роль у наповненні концепту КОХАННЯ.

При описі глибоких страждань закоханих жінок синонім «кохання» «Leidenschaft /страждання, пристрасть» – номінант базового шару, – вживається переважно в значенні «пристрасть» – керований почуттями, сильний потяг до людини протилежної статі. Жінки більш чутливі в міжособистісних стосунках. «Leidenschaft /страждання, пристрасть» – сирконстант для визначення характеру ситуації й особливостей поведінки жінки. «Leidenschaft /страждання, пристрасть» – об’єктний імперсонал, некерована сила.

Синонім «кохання» – «Lust /задоволення, пристрасне бажання» – у німецькомовній і українській картинах світу – це, насамперед, творчі муки, натхнення (реалізується єдиний фрейм – акціональний, схема дії). А почуття, що стосується взаємин чоловіка і жінки, – божевільне захоплення, що згодом холоне. Пристрасть чоловіка – це, здебільшого приємне проведення часу, і жінки про це знають, а, отже не довіряють їм.

В еротичних оповіданнях спостерігається надмірне вживання субстантива «Lust /задоволення, пристрасне бажання» та його похідних. Інстинктивну потребу задоволення сексуальних бажань автори роблять лейтмотивом тексту. Посилюють експресію дієслова «küssen /цілувати», «umarmen /обіймати», «erregen /збуджувати», «berühren /турбувати», «spüren /відчувати», за допомогою яких реалізується синонімічне значення «кохання».

Функціонування асоціата «Seele /душа» вкладається у фрейми: посесивний, предметний, компаративний, акціональний, схеми: інклюзивності, схожості, каузації, дії, а також кваліфікативну та локативну схеми. Роль – сирконстанта.

Асоціат «Gesicht /обличчя» є засобом зображення почуттів. Якщо «Seele /душу» можна вважати прихованим засобом реалізації почуттів, то «Gesicht /обличчя» є відкритим інструментом, це частина тіла людини, що відповідає посесивному фреймові, схемі партитивності. Однак його можна описати як окрему субстанцію – каузатив.

Використання авторами асоціата «Gesicht /обличчя» передбачає функціонування гештальту «обличчя-маска». Холодний розрахунок, марнославство та жорстоке серце жінки дають змогу досягати мети: примушувати чоловіка страждати та підкорятися. Реалізується акціональний фрейм, схема дії, жінка – в ролі малефактива.

Найпершою ознакою щирої поведінки жінки є нехтування своєю зовнішністю. Те, що жінка не в силах приховати (почервоніння від сорому), стає засобом впливу на інших. Позитивні емоції – радість та щастя – у неї частіше приховані (жінка в ролі целятива).

Проведений аналіз свідчить, що природа жіночого характеру отримує негативну оцінку: жінки вміють добре грати за необхідності (жінка в ролі капаситива).

Зіставлення аспектів, за якими розділилася інтерпретація досліджуваного асоціата, показує, що переважна частина вибірки характеризує якості жінки кількістю ознак (краса, страждання, щастя кохання, сором, радість), у чоловіків палітра розширюється додаванням до вже перелічених такого ряду: шляхетність, поведінка під час вітання, зацікавленість, страх, сльози, злість, ненависть. Негативні риси жінок співвідносяться з домінантною частиною ознаки «облудність натури» (роль градативного целятива).

Асоціат «Duft /аромат» здатний поєднувати в собі семантику смаку, запаху та відчуттів. Існує стійка тенденція до зображення аромату парфумів для створення колориту романтичної ситуації за допомогою реалізації фреймів: акціонального, схеми каузації; предметного з кваліфікативною схемою, компаративного, схеми подібності, посесивного, схеми партитивності. Асоціат «Duft /аромат» виконує роль сірконстанта.

Асоціативне значення «Augen /очі» розкривається в предметному фреймі (кваліфікативна схема) і в акціональному (схема дії), «очі» відіграють роль сірконстанта, люди – рефлексиву. Формується гештальт «очі-показник психологічного стану».

Асоціат «Haar /волосся» отримує значення засобу підкреслення краси, виконуючи роль суперлатива. Підсилювальні епітети «чорне/темне», «довге», «блискуче», «рівне».

Асоціативна лексика співвідноситься з периферійним рівнем, здатна виконувати роль впливового чинника в процесі формування інтерпретаційного поля концепту КОХАННЯ. Зображальних властивостей окремих асоціатів достатньо для переходу слотів у скрипти та для формування гештальтів «страждання», «волосся-краса», «обличчя-краса», «очі-страждання», «душа-страждання», «очі-душа», «обличчя-душа».

Ретельний вибіркового аналіз асоціатів і синонімів дає змогу констатувати, що значну частину розглянутого поля становлять номінанти, семантика яких розгортається у

двох ракурсах – фемінінному та маскулінному, на основі чого доходимо висновку про наявність двох типів концептосфер – кохання жіночого та кохання чоловічого.

Подальшого детального вивчення потребують концепти КОХАННЯ, які репрезентуються в скарбниці різних епох і родів німецької та української літератур. Умовами розгляду проблеми можуть бути як етнолінгвістичний, так і зіставний аспекти. Окремого ґрунтовного дослідження вимагає виявлений зсув з площини чуттєвості на площину розсудливості в сучасній любовній літературі. Зацікавленість викликає також соціолінгвістичний план гендерного напрямку досліджень.

Основні результати дослідження відображено в таких публікаціях:

1. Жигоренко І. Ю. Концепт «LIEBE» у німецькомовній драмі / І. Ю. Жигоренко // Новітня філологія. – № 15 (35). – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – С. 36–58.
2. Мінькова-Жигоренко І. Ю. Семна структура концепту КОХАННЯ в україномовних та німецькомовних замовляннях // Научные исследования-2011: материалы VII Международной научно-практической конференции по юридическим, философским, филологическим и педагогическим наукам, 16 февраля 2011 г. – Горловка, 2011.– С. 70–73.
3. Мінькова І. Ю. Тести о любви как экспликатор концепта «любовь» / Мінькова І. Ю. // Культура народів Причорномор'я. – Сімферополь, 2006. – № 82. – Том 2. – С. 21–23.
4. Мінькова І. Ю. Концепт «любовь» в фольклорі (в сравнительном аспекте) / І. Ю. Мінькова // Динаміка наукових досліджень – 2004 : III Міжнародна наук.-практ. конф., 21-30 чер. 2004 р. : тези доп. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Том 19. – Проблеми дослідження мови. – С. 44–46.
5. Мінькова І. Ю. Концепт «кохання» в німецькому та українському пісенному фольклорі / І. Ю. Мінькова // Науковий потенціал світу : III Міжнародна наук.-практ. конф., 18-29 вер. 2006 р. : тези доп. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – Том 12. – Філологічні науки. – С. 66–68.
6. Мінькова І. Ю. Концепт «кохання» у німецькій, українській та російській лінгвокультурах (на матеріалі соціопсихологічних тестів) / І. Ю. Мінькова // Семантика мови і тексту : IX Міжнародна наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – С. 268–271.
7. Мінькова І. Ю. Концепт «Любов батьків і дітей» у німецькій літературі / І. Ю. Мінькова // Нові виміри сучасного світу : I Міжнародна Інтернет-конференція: тези доп. – Мелітополь, 2005. – С. 65–67.

8. Мінькова І. Ю. Походження поняття «любов» у німецькій мові та його семантика у сучасному німецькомовному просторі / І. Ю. Мінькова // Соціально-економічний розвиток України: європейський вибір : III Міжнародна наук.-практ. конф. студ. та молодих учених, 18 травня 2007 р. : статті. – Мелітополь : МІДМУ ГУ «ЗІДМУ», 2007. – Ч. 1. – С. 246–250.
9. Мінькова І. Ю. Структура концепту «кохання» в ідіостилі / І. Ю. Мінькова // The Science: theory and practice : Final international scientifically-practical conference, July, 20th – August, 5th, 2005. – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o.; Prague, Czechia — Dnepropetrovsk, Ukraine – Belgorod, Russian, 2005. – Vol 31. – Philological sciences. – P. 31–33.
10. Мінькова І. Ю. Чому в творі про кохання немає кохання? / І. Ю. Мінькова // Актуальні проблеми сучасних наук: теорія і практика : Міжнародна наук.-практ. конф. 1-8 чер. 2005 р. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 32–35.

АНОТАЦІЯ

Жигоренко І. Ю. Концепт КОХАННЯ в сучасному німецькомовному й українському художньому тексті: лінгвокогнітивні та функціональні особливості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.15 – загальне мовознавство. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Одеса, 2011.

Концепт КОХАННЯ являє собою багатокомпонентну й багатопланову структуру, що охоплює широке культурне тло. Структура концепту КОХАННЯ представлена двома частинами: понятійною та культурно-фоновою.

Словникове тлумачення лексеми «кохання» реалізується в німецькій та українській мовах шістьма типами значень з розподіленням між 20-ма семантичними ролями, що інтегруються в предметний, акціональний і компаративний фрейми.

Номінативне поле «кохання» налічує 230 лексем, і поділяється на три мікрополя, які взаємоперехресуються (синонімічне, антонімічне й асоціативне).

Істотне місце в семантичному просторі семени «кохання» посідає метафоричний складник, його аналіз із застосуванням фреймового підходу підтверджує існування типових моделей мислення й поведінки носіїв німецькомовної та української культур.

Гендерні особливості семантики асоціатив і синонімів об'єктивують наявність двох типів концептосфер – кохання жіночого та кохання чоловічого.

Ключові слова: концепт, картина світу, гендерний підхід, фрейм, архетип, лінгвокогнітивні особливості.

АННОТАЦИЯ

Жигоренко И. Ю. Концепт ЛЮБОВЬ в современном немецкоязычном и украинском художественном тексте: лингвокогнитивные и функциональные особенности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.15 – общее языкознание. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2011.

Диссертация посвящена комплексному анализу объективации концепта ЛЮБОВЬ в немецкоязычной и украинской художественной речи.

Базовый концепт ЛЮБОВЬ определен как мегаконцепт, который принадлежит концептосферам немецкоязычного и украиноязычного этносов, концептосистеме «чувства», концептополю «эмоции»; ему свойственны: непараметричность, абстрактность, наднациональность, телеономность, физиологичность.

Методологической основой исследования концепта ЛЮБОВЬ в диссертации стала падежная грамматика Ч. Филмора, актуальность которой очевидна и сегодня; кроме того в работе применен семантически-ролевой подход и фреймовый анализ.

Анализ словарей позволяет констатировать реализацию в немецком и украинском языках 6 типов значения «любовь», а применение семантически-ролевого подхода способствует распределению их между 20 семантическими ролями.

Номинативное поле «Liebe» представлено 230 лексемами, разделенными на три, перекрещенных друг с другом, микрополя – синонимического, антонимического и ассоциативного.

Синонимическое микрополе насчитывает 33 единицы (кроме этого, оно содержит 35 лексем из ассоциативного микрополя, и 10 – из антонимического), их интегральный семантический признак – любовные отношения мужчины и женщины. *Ассоциативное* микрополе насчитывает 65 единиц (кроме них 6 из антонимического микрополя и 35 – из

синонимического), интегральным семантическим признаком их отбора были романтические любовные отношения. *Антонимическое* микрополе насчитывает 81 единицу (кроме этого, – 10 из синонимического микрополя и 6 – из ассоциативного), интегральный семантический признак – «ненависть одного человека к другому».

Развертывание семантики «любовь» в интерпретационном поле происходит за счет фреймов: *компаративного* (любовь тлеет), *предметного* (любовь сладкая, любовь – это болезнь), *акционального* (от любви нельзя жить), *посессивного* (любовь – это фантом в нашей душе); наиболее частотными семантическими ролями стали те, которые репрезентируют любовь с отрицательной стороны: преисполненную меланхолией, печалью и горем, слепую, коварную, опасную.

Применение фреймового подхода подтверждает существование типичных моделей мышления и поведения носителей немецкоязычной и украинской культур.

Анализ полученного перечня стереотипов позволяет выделить такие гештальты (по Л. О. Чернейко): *явление природы, круговой цикл, власть, оружие, смертная казнь, творчество, театр, школа, игра, болезнь, животное*. Обобщение гештальтов даёт возможность констатировать реализацию следующих архетипов: *власть, враг, вода, огонь, металл, явление природы*, которые можно считать прототипами.

Значительную часть выявленного поля представляют номинанты, которые требуют изучения своей семантики в двух ракурсах – фемининном и маскулинном, что позволяет сделать вывод о наличии двух типов концептосфер любви женской и любви мужской.

Природа женского характера получает в немецкой и украинской беллетристике отрицательную оценку, мужского положительную.

Ключевые слова: концепт, картина мира, гендерный подход, фрейм, архетип, лингвокогнитивные особенности.

SUMMARY

Zhyhorenko I. Y. The concept LOVE in modern German and Ukrainian fiction text: linguocognitive and functional peculiarities. – A manuscript.

The thesis for a candidate degree in philology, specialty 10.02.15 – General Linguistics. The state institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”, Odesa, 2011.

The concept of LOVE is not a strong structured volume unit; it has a multicomponent stratified construction which covers a broad cultural body.

The content of LOVE consists of two parts: conceptual (fixed in lexicographical sources) and cultural-originated (partly fixed in dictionaries).

The lexical explication of the lexeme “love” is implemented in the German and Ukrainian languages by six types of the meanings with differentiation into 20 semantic roles integrated into the subject, actional and comparative frames.

The nominative field of “love” is presented by 230 lexemes divided into three microfields which overcross one another and fall into synonymic, antonymic and associative ones.

The metaphorical component takes a significant place in the semantic field of the sememe “love”. The frame analysis confirms the existence of the stereotypical models of mentality and behavior of the German and Ukrainian native speakers.

The gender features of the associatives and synonyms semantically objectify the existence of two types of the conceptosphere: the love of the woman and the love of the man.

Key words: linguocultural concept, picture of the world, gender approach, frame, gestalt, archetype, linguocognitive features.

Оригінал-макет виготовлений видавцем Букаєв Вадим Вікторович
вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.
Тел. 0949464393, 0487431393 email - bukaev@gmail.com

Видруковано з оригінал-макету
Підп. до друку 16.05.2011. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарн. «Times » Друк цифровий. Ум. друк .арк. 0,9.
Наклад 120 пр.